

Josif Brodski

RANE PESME

USPAVANKA

Zimsko veče lampu pali,
dan od noći da udalji.
Beli list i svetlost bleđa
štite mozak od povreda.

Ja savijam prste ruku
u bežumnom jednom krugu,
prsti nek se bele snova
za deset tamnih redova.

Da zapalim lampa će dati,
njome ću se i obrijati
i košulju oprati u njoj,
danim se ne zna broj.

Lampu pali zimsko veče,
vene ruku da iseče.
Zimsko veče lampu pali.
Ržu konju sad u štali.

1964.

NOĆ. SOBA. ČIGRA:

Noć. Soba. Čigra
vrti se, zenicom mi igra.
Čaj srče dežurni u kuhinji.
Sebi se kao kanta za smeće činim.
Kuda će sudbina smeće da gurne.
Tamo gde se svako smeće ispljune.

Bodljikavih žica lira,
iza toaleta dominira.
Blato usisava nagib,
i stražar na fonu neba,
sasvim liči na Feba.
Apolone, gde si zalutao ti?

1965.

MART

Dani sve duže traju,
noći sve kraće bivaju.
Sveće više ne gore,
ne umire se od dosade,
i sve brže se hlade
cigle u cik zore.

Od snega do bola,
dan je duži od polja
bez međe. I može biti
da se ni visokom slogu,
ni prostranstvu, niti Bogu
duša neće približiti.

I nema kraja zacelo,
svojim kretanjima telo.
I samo sna ograda
deli njive i polja ova,
radi njihovih plodova.
Proleće dolazi sada.

1967.

PESMICA O SLOBODI

Bulatu Okudžavi

Ah, sloboda, ah, sloboda.
Ti si – peto godišnje doba,
Ti si – listić na tankoj jeli,
Ti si – osmi dan u nedelji.
Ah, slobodo, ko li te stvori,
Briga me samo jedna mori
Zašto na svetu nema zavoda
Gde se pravi ta sloboda.
I kad se, reče učeni čova,
Pravi od crnih slova,
Nema dosta belog papira.
Nema slobode, pitanja ne daju mira.
Zašto ptičica po nebu leti?
Ima tu naviku – zimi i leti.
Zašto na svetu nema zavoda
Gde se pravi ta sloboda?
Čak ako je, misli mudrost laka,
Prave od nas, iz naših otpadaka,
Nema jednakosti i bratstva, mili,
Da bi se u sobi jednoj sakupili.
Zašto u moru ne tone riba teška?
Možda je u pitanju neka greška?
Zašto je to što je ptici i ribi lako
Prostom čoveku teško tako?
Ah, slobodo, ah, slobodo.
Tvoja još nije došla moda.
Sve u čemu smo hodali i sedeli,
Mi bismo skinuli i tebi nadeli.
Zašto se od kišnih teških oblaka
Može spasiti gomila svaka?
Zašto na svetu nema zavoda
Gde se pravi ta sloboda?
Ah, slobodo, ah, slobodo.
Ti imaš svoja godišnja doba.
Ti si žrtva ćudljive klime.
I kad se pojaviš, neće da te prime.

1965.

* * *

Zaspiš li sa ugrizenom usnom,
pored sitnih tata i propalica.
Zaplakaće gorko nad tobom
Ovidije, prva propalica.

On stalno sanja vinograd,
dole u Italiji rođenoj.
A ti šta vidiš? Lenjingrad
u zimi neizbežnoj njegovoj.

Kada na keju pada sneg,
probijajući se sred ulice,
leđima ka vetru će se čovek
naći na tezgi prodavnice.

Tada dolazi novi stih,
nema rešenja njegovoj sili,
i nema branitelja takvih
koji bi tačnost ovu zaštitili.
Tada je tuga poput svrdla,
da su joj stavljena, po pravu
vagona, sedišta tvrda,
koja pretiču slavu.

1964.

* * *

Doći na more van sezone,
osim materijalne koristi za nas,
ima i taj rezon što je,
makar privremen – ali izlaz
iz zagrada godina, na vratima
tamnice. Smejući se krivo,
neka Vreme mito ne uzima,
prostranstvo je to srebroljubivo!

Orao na dvadeset kopejki imao je pravo
što je godišnja doba narušiti znao.

Kada te neka tuga uhvati
i znaš da može biti gore,
ničije podrške nemoj čekati,
sedi na voz, i pravac more.
Ono je šire. Ono
je i dublje. To jeste prednost,
ne previše radosna. No
ako već treba osećati usamljenost,
onda je bolje na tim mestima
gde više nemira, nego rana ima.

1969.

VRATITI SE U DOMOVINU

Vratiš se u domovinu. Pa, šta.
Gledaš naokolo, kome si ti nužan,
ko li još od drugova za tebe zna?
Vratiš se i kupiš sebi, tužan,

flašu nekakvog slatkog vinca,
pa gledaš u prozor, u misao ubogu –
za sve je samo tvoja krivica.
I dobro. Hvala. Slava Bogu.

Kako je dobro nikog ne kriviti.
Kako je dobro što ničim nisi vezan.
Kako je dobro do smrti ljubiti.
Tebi niko na svetu nije obavezan.

Kako je dobro što kroz tamu nikad
ničije te ruke nisu ispratile.
Kako je dobro što ćeš kadikad
pešice proći sred bučne gomile.

Kako je lepo u domovini, neprestano
hvatati sebe u rečima neotkrivenim,
i odmah shvatiti kako se duša, lagano,
brine o promenama novim, neskrivenim.

1961.

* * *

Besmrtnosti od smrti ne ištem,
uplašen, zaljubljen i bedan ujedno,
ali svakim danim sve sigurnije dišem,
uvereno, slatko, čisto i pravedno.

Kako je široko na obalama meni,
kako je večno, hladno i vetreno,
kao ovi oblaci u prozoru veseli,
što deluju prozračno i razbijeno.

Ni u jesen, ni na leto umreti neću,
još neizgužvan zimski čaršav stoji,
pogledaj, ljubavi, kako u uglu, između
mene i života, paučina gori.

I nešto zgaženo, nalik pauku,
u meni beži i čudno gasi se!
Ali uzdasi moji i mahanje ruku
između vremena i mene vise.

Da. Vreme – o sopstvenoj sudbini,
vičem glasom ispunjenim očajem,
Da. Govorim sebi u gorčini,
ali mi vreme odgovara ćutanjem.

Leti u prozor, u ognju drhti,
sleti na fitilj žedni, zorno.
Zviždi, reko, zvoni u pomen meni,
moj Petrograde, moje požarno zvono.

Neka vreme o meni ćuti još jače.
Neka lako jeca vetar reski,
a nad mojim grobom jevrejskim
neka mladi život postojano plače.

1961.

PRAČEČNI MOST

Na Pračečnom mostu gde smo nas dvoje
kao kazaljke na satu
zagrljeni u dvanaest, pre
rastanka, ne na dan, već zauvek,
ribar, oboleo od kompleksa narcisizma,
bulji, zaboravivši na plovak,
u svoj titravi odraz.

Reka ga čini mladim, pa onda starim,
čas se pojavljuju mladalačke crte,
čas se bore navlače na čelo.
On je zauzeo naše mesto. Pa, u pravu je!
Odavno sve ono što je usamljeno
simbolizuje drugo vreme;
a ovo... tek nalog za prostor. Neka
on mirno gleda na naše vode
i neka se čak i prepozna. Njemu
sada reka pripada po pravu;
kao kuća, u koju su uneli ogledalo,
a prestali da žive.

1968.

USAMLJENOST

Kad gubi ravnotežu blisku,
tvoja savest posustala,
kada pragovi po tom stepeništu
odlaze ispod nogu
kao paluba,
kada pljuju na čovečanstvo
tvoje noćno samstvo,

ti možeš razmišljati o večnosti
i sumnjati u neporočnosti
ideja, hipoteza, u vrednosti,
proizvoda umetnosti,
i stvaralačkog čina,
i – uostalom – u začće samog
Madoninog Isusa sina.

No bolje je klanjati se datosti
i dubokim njenim grobovima,
koja će se potom,
zbog starosti,
pokazati mila svima.

Da,
bolje je pokloniti se datosti
sa kratkim joj putevima,
koji će potom,
do neverovatnosti
pokazati se širokim,
pokazati se veselim,
prašnjavim,
posejanim kompromisima,
pokazati se sa velikim krilima
pokazati se velikim pticama.

Da.
Bolje je pokloniti se datosti,
s ubogim njenim merilima,
kojom će se potom do krajnosti,
služiti rukohvatima
(sa kojih su otpale boje)
držeći u ravnoteži
hramajuće istine tvoje
na tom stepeništu što beži.

1959.

* * *

Vetar je šumu ostavio
i ka nebesima se ustremio,
gurnuo oblake u visinu
i plafona belinu.

I kao smrt hladna,
stoji sama i jedna
bez stremljenja i tokova
i bez posebnih znakova.

1964.

* * *

Šta žbunje govori uzgred,
vetru, listom bednim?
Rečima, naizgled
jednostavnim i tamnim.
Ublažujući kante zveket,
stolice škripanje –
„Danas si silan, a predveče
duvaš daleko manje.“
A vetar će im: „Zima, dolazi!“
„O, nemoj da kvariš“
A možda – „s uma silazim!“
„U ljubavi ne škrtari“
I u sumrak se počinje tresti
moj balkon.

I dijalog se ne dâ razumeti
jer je usamljen on.

1962.

* * *

Dani beže nada mnom
poput oblaka nad šumom,
pod krošnjom joj golemom,
stado se belo skuplja.
I zastavši nad potokom,
bez micanja i zvona,
sve naslanjajući se bokom
na ogradu zagona.

Horizont na bregu tad
o bekstvu ni reč da progovori,
a u zoru, ponekad –
ni trunke o prošlosti ne zbori.
Najavljujući tranzit tmurno,
samo jučerašnje večje uzdanica,
klizi žurno
preko čvoraka i oranica.

1964.

* * *

S jeseni iz gnezda
krenula na jug do zvezda,
pevajućih ptica najezda.

Sa zaboravljenim jajetom
visi gnezdo nad ogradom,
sa njuškom izobličenom.

I kao duh osvetnički, zao,
iz kog se sav gnev nije povukao,
na kokošinjcu je petao

kukurikao, dok nije promukao.
A kuća, škripi i stoji, kao
otrovna pečurka, pravo.

1964.

(S ruskog preveo **Svetislav Travica**)